

**ACTIVITATEA ȘTIINȚIFICĂ ÎN USMF „NICOLAE TESTEMIȚANU”
ÎN PERIOADA 1991–2010
(20 de ani de la proclamarea independenței Republicii Moldova)**

Ion ABABII,
prof. universitar,
academician,
rector

Viorel PRISACARI,
dr. hab., prof. universitar,
prorector pentru știință

Introducere

Acum 20 de ani, la 27 august 1991, primul Parlament al Republicii Moldova ales în mod democratic a proclamat independența statului Republica Moldova. Datorită acestei declarații de independență, cursul de dezvoltare a Republicii Moldova s-a schimbat radical, inclusiv în ceea ce privește promovarea valorilor naționale și internaționale.

În acest articol ne-am propus să analizăm evoluția activității de cercetare științifică în cei 20 de ani de la proclamarea independenței Republicii Moldova pe modelul Universității de Stat de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu”.

Rezultatele studiului

Activitatea editorială. Pe parcursul anilor 1991–2010, adică în cei 20 de ani de independență, colaboratorii Universității de Stat de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu” au publicat 29508 lucrări științifice, inclusiv 296 de monografii, 347 de manuale și ghiduri practice, 11928 de articole și 13205 teze științifice în diverse reviste și culegeri științifice.

Din *figura 1* se vede clar că în perioada analizată numărul de publicații științifice este în continuă creștere. În comparație cu anii 1986–1990, deja în primii cinci ani de independență (1991–1995) numărul acestora s-a dublat, iar în următorii ani (1996–2010) numărul de publicații, practic, s-a triplat.

O performanță deosebită, privitor la publicarea lucrărilor științifice pe parcursul anilor de independență, poate fi considerată trecerea la scrierea și editarea materialelor în limba română, cu grafie latină.

Prima asemenea încercare a fost întreprinsă în culegerea de lucrări “Materialele Conferinței științifice a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău”, editată în anul 1991. Menționăm faptul că această culegere conținea 40 de lucrări în limba română și 393 în limba rusă. Așadar, în anul 1991 cota-parte a lucrărilor în română publicate în culegerea de materiale a conferinței științifice anuale a colaboratorilor și studenților constituia numai 9,2%, pe când cota-parte a lucrărilor în limba rusă rămânea la un nivel înalt – 90,8% din totalul de lucrări.

Deja în al doilea an de independență (1992), cota-parte a lucrărilor în limba română publicate în materialele conferinței științifice anuale a crescut până la 38,9% din totalul de 540 de lucrări, iar în anul 1993 – până la 60,9% din totalul de 587 de lucrări. În anul 1994, ponderea lucrărilor în limba română a constituit deja 99,0% din totalul de 506 lucrări, iar în 1995 – 99,6% din 518 lucrări publicate în această culegere (*figura 2*).

În același context putem vorbi și de materialele didactice, manuale și ghiduri practice editate în anii 1991–2010. Dacă până în anul 1991 toate manualele erau editate în limba rusă, fiind primite în mod centralizat din Moscova, începând cu 1991 au început să apară manuale și ghiduri pentru instruirea studenților scrise de profesorii universității. Deja în anii 1991–1995 au văzut lumina tiparului 50 de manuale și ghiduri, iar în continuare numărul lor este în creștere. În perioada 1996–2000 au fost publicate deja 69 de manuale și ghiduri, în 2001–2005 – 81, iar în

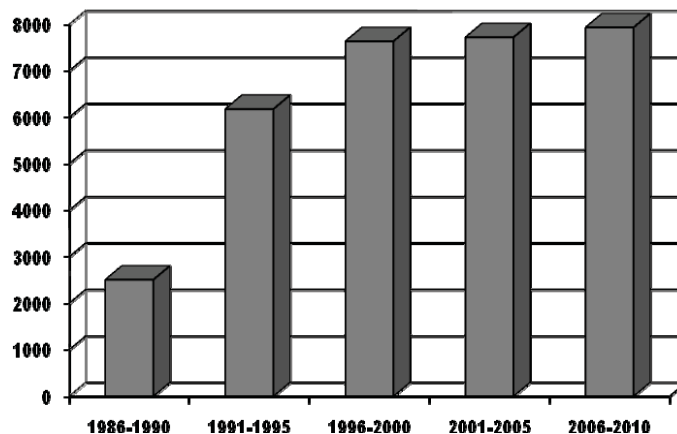

Figura 1. Numărul lucrărilor științifice publicate de colaboratorii USMF „Nicolae Testemițanu” în perioada 1986–2010.

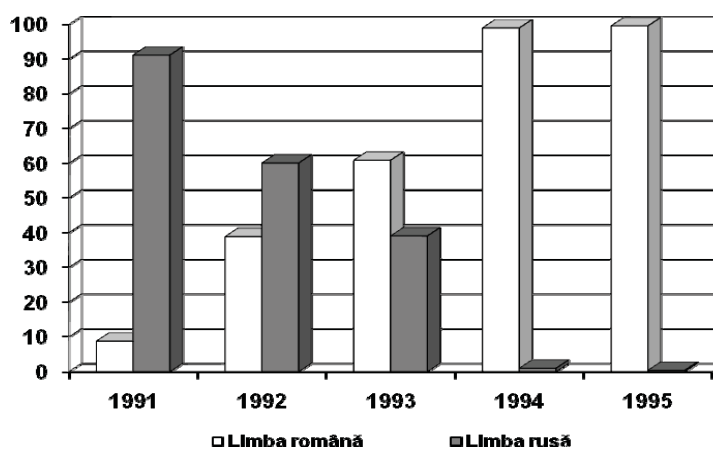

Figura 2. Ponderea lucrărilor publicate de colaboratorii USMF „Nicolae Testemițanu” în limbile română și rusă în materialele conferințelor științifice pe parcursul anilor 1991–1995.

2006–2010 au fost editate 147 de manuale și ghiduri practice pentru studenți, rezidenți și medici-practicieni (figura 3). Așadar, în 20 de ani de independență, colaboratorii USMF „Nicolae Testemițanu” au scris și au editat 347 de manuale și ghiduri practice pentru instruirea studenților, rezidenților și medicilor prac-

tici, buna majoritate dintre ele fiind scrise în limba română cu grafie latină, iar în ultimii 10 ani o parte din materialele didactice au fost editate și în engleză.

Menționăm și aspectul îmbunătățirii calității publicațiilor științifice. Dacă în anii 1991–1995 80,7% din publicațiile colaboratorilor universității constitu-

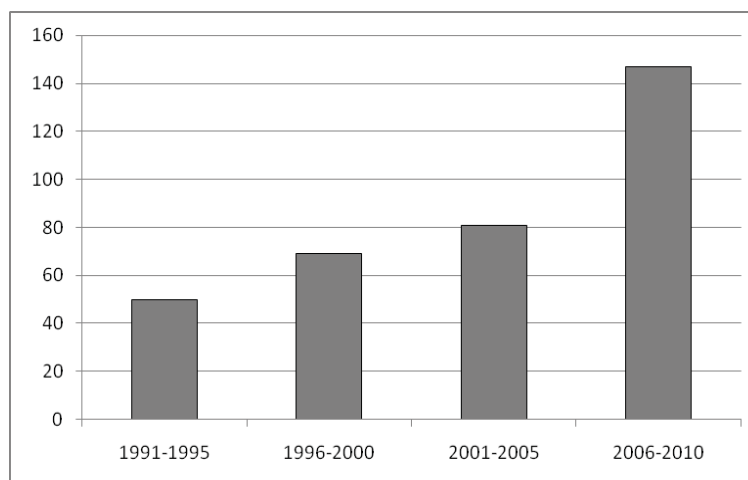

Figura 3. Numărul manualelor și ghidurilor practice, editate de colaboratorii USMF „Nicolae Testemițanu” pe parcursul anilor 1991–2010.

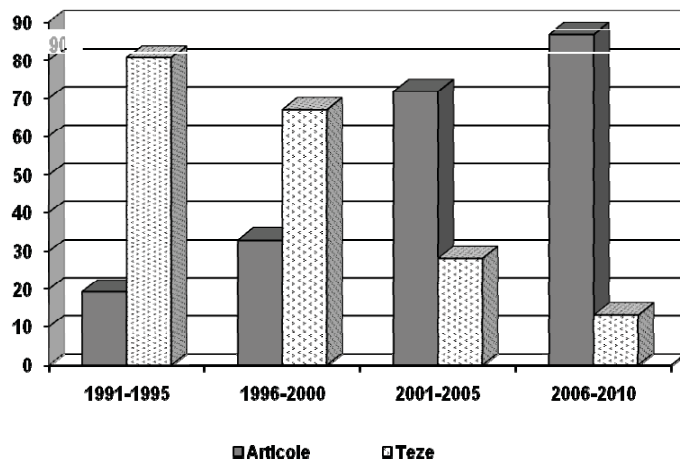

Figura 4. Cota-parte a tezelor și articolelor științifice publicate de colaboratorii USMF „Nicolae Testemițanu” în 1991–2010, pe perioade.

iau scurte teze științifice în diverse culegeri de lucrări în majoritatea lor nerecenzate, iar articolele științifice constituiau 19,3% din totalul de lucrări publicate, atunci în perioadele următoare (1996–2000; 2001–2005; 2006–2010) crește esențial atât numărul de articole științifice publicate de colaboratorii universității, cât și cota-parte a lor în numărul total de lucrări, atingând în anii 2006–2010 86,7%, pe când ponderea publicațiilor în formă de teze în aceeași perioadă s-a redus până la 13,3% din totalul de publicații (figura 4).

Totodată, menționăm faptul că majoritatea articolelor științifice de ultimă oră sunt publicate în reviste științifice recenzate. De exemplu, în anii 2006–2010, din 7785 de lucrări științifice editate de colaboratorii universității (cu excepția manualelor și ghidurilor practice), 5002 lucrări sau, 65,0% au fost publicate în reviste științifice recenzate.

De asemenea, este de menționat faptul că în această perioadă a crescut și numărul de publicații apărute în reviste științifice din străinătate. De exemplu, în anii 2001–2005 peste hotarele republicii au văzut lumina tiparului 139 de articole științifice, iar în

2006–2010 numărul acestora a constituit 534, dintre care 138 în reviste ISI cu factor de impact (figura 5).

Începând cu anul 2000, USMF „Nicolae Testemițanu” editează revista universitară „Anale științifice” în mai multe volume, care include în exclusivitate articole științifice recenzate, majoritatea lor scrise în limba română cu rezumate în engleză. În acest an aniversar, suntem la cea de-a XII-a ediție a revistei „Anale științifice”, care conține 5 volume de lucrări științifice.

Activitatea inovațională. În decursul a 20 de ani (1991–2010), colaboratorii USMF „Nicolae Testemițanu” au elaborat și au implementat circa 4000 de metode noi de diagnostic, tratament și profilaxie. În baza elaborărilor menționate, au fost obținute 361 de brevete de invenție și 2761 de certificate de raționalizare. Activitatea de brevetare și promovare a invențiilor de către colaboratorii Universității, atât la nivel național, cât și la nivel internațional, poate servi drept exemplu de schimbări pozitive în cei 20 de ani de independență.

În această perioadă este în absolută creștere numărul de brevete de invenție obținute de colabo-

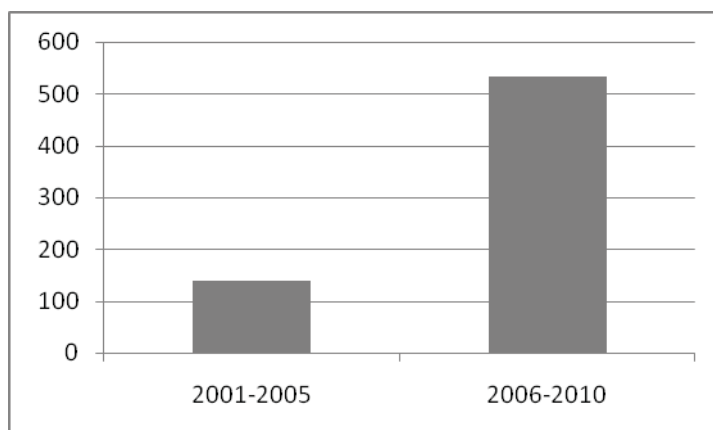

Figura 5. Articole științifice publicate după hotarele republicii de către colaboratorii USMF „Nicolae Testemițanu” pe parcursul anilor 1991-2010.

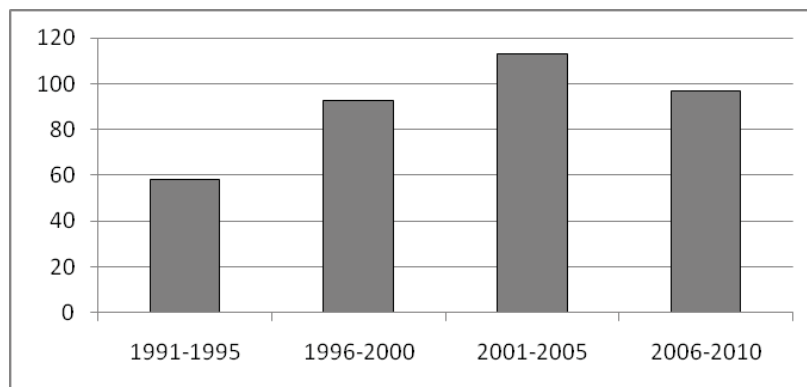

Figura 6. Numărul de brevete obținute de către colaboratorii USMF „Nicolae Testemițanu” pe parcursul anilor 1991–2010, pe perioade.

ratorii Universității (figura 6). Dacă în primii 5 ani (1991–1995) au fost obținute 58 de brevete de invenție, atunci în următorii 5 (1996–2000) – 93 de brevete, iar în ultimii ani (2001–2005; 2006–2010) au fost obținute 113 și 97 de brevete, corespunzător.

Această activizare în brevetarea invențiilor se datorează în mare măsură înființării în anul 1993 a Agenției Naționale de Proprietate Industrială (AGEPI), care a contribuit mult la susținerea și stimularea inventatorilor din țară, inclusiv celor din USMF „Nicolae Testemițanu”, atât la înregistrarea și protecția brevetelor de invenție, cât și la promovarea invențiilor în cadrul expozițiilor naționale și internaționale de invenție și tehnologii noi.

Începând cu anul 1994, colaboratorii USMF „Nicolae Testemițanu” participă anual tot mai activ la diverse expoziții internaționale de invenție. Dacă în perioada 1991–1995 colaboratorii universității au participat la 3 expoziții internaționale de invenție, atunci în 2006–2010 – la 57 de expoziții internaționale (figura 7).

Pe parcursul anilor 1994–2010, colaboratorii universității au participat la 123 de expoziții interna-

ționale de invenție și tehnologii noi, fiind prezenți în repetate rânduri la cele mai prestigioase localități de expoziție din lume, cum ar fi cele din Geneva, Bruxelles, Pittsburg, Budapesta, București, Iași, Cluj-Napoca, Moscova, Sevastopol, Seul etc.

În cadrul expozițiilor internaționale, colaboratorii universității au fost apreciați pentru elaborările prezentate cu 465 de medalii, inclusiv 4 medalii OMPI, 160 medalii de aur, 139 – de argint, 113 – de bronz și 49 medalii speciale (figura 8).

Tot în cadrul acestor expoziții, colaboratorii universității au fost menționați cu 75 de diplome speciale, cu circa 400 de diplome de gradele I, II și III, cu 12 trofee speciale, 6 premii ale Guvernului și de 4 ori cu Premiul Mare AGEPI, iar în anul 2005 USMF „Nicolae Testemițanu”, pentru activitate inovativă productivă, a fost premiată cu Trofeul Organizației Mondiale de Protecție Industrială (figura 9).

În figura 8 se observă ușor creșterea nu doar a numărului de mențiuni, ci și a calității activității științifice. Dacă în anii 1994 – 2000 colaboratorii universității au obținut la expoziții internaționale numai 6 medalii de aur sau 16,6% din totalul de mențiuni,

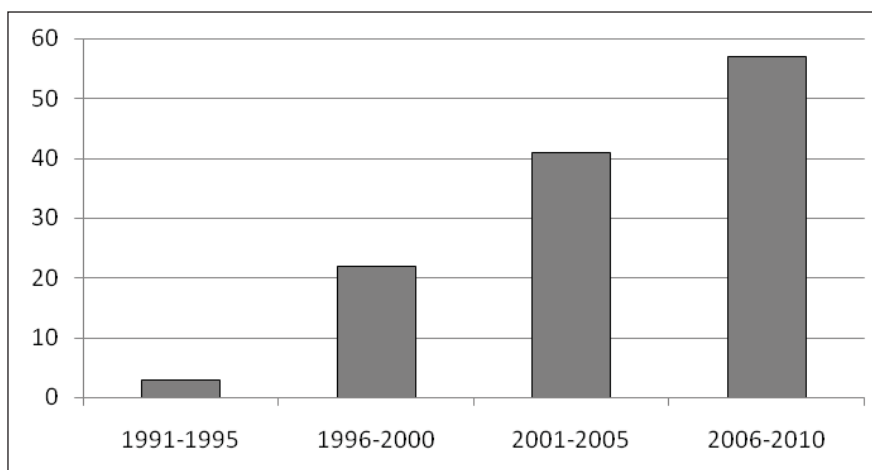

Figura 7. Participarea colaboratorilor USMF „Nicolae Testemițanu” la expoziții internaționale de invenție, inovații și tehnologii noi, anii 1991-2010 (număr expoziții).

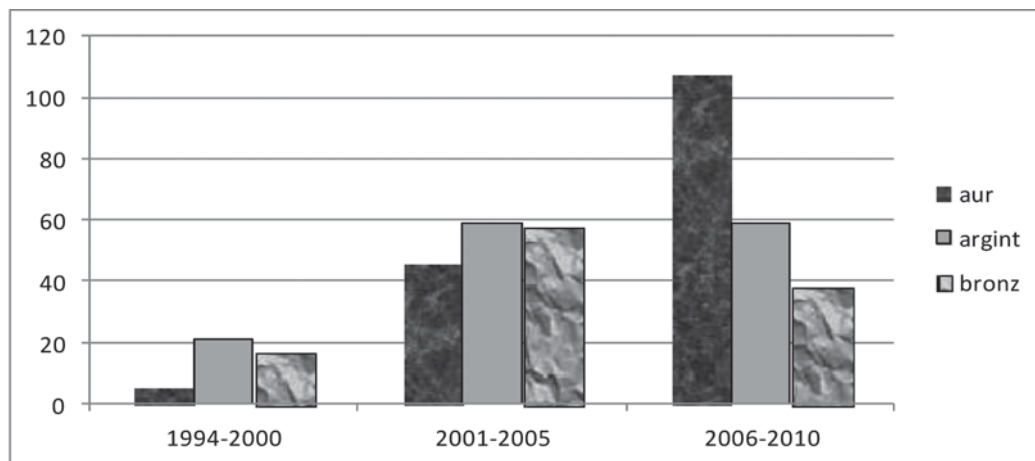

Figura 8. Numărul de medalii de aur, argint și bronz obținute la expozițiile internaționale de invenții.

atunci, pe parcurs, se observă o creștere vădită a numărului de medalii de aur, atingând în anii 2001–2005 numărul de 46 sau 28,2% din totalul de mențiuni, iar în 2006–2010 au fost obținute 108 medalii de aur, ceea ce constituie 52,4% din totalul mențiunilor.

Participarea la foruri științifice internaționale

În perioada analizată crește participarea colaboratorilor USMF „Nicolae Testemițanu” la diverse foruri științifice internaționale sau cu participare internațională (figura 10).

Dacă în primii 5 ani de la proclamarea independenței (1991–1995) colaboratorii Universității au participat la 54 de foruri științifice internaționale, atunci în anii ce urmează participarea la asemenea foruri este tot mai evidentă: 1996–2000 – la 395, 2001–2005 – la 455, 2006–2010 – la 491 foruri științifice. Totodată, a crescut și numărul de rapoarte prezentate la forurile științifice internaționale – de la 71 în anii 1991–1995 până la 917 în 2006–2010.

Totodată, în perioada 1991–2010 de către colaboratorii Universității sau cu contribuția lor au fost organizate 333 de foruri științifice (congrese, conferințe, simpozioane) internaționale sau cu participare internațională, iar numărul de foruri științifice desfășurate cu contribuția colaboratorilor noștri, în majoritatea lor în incinta USMF „Nicolae Testemițanu”, de asemenea a sporit de la 8 în perioada 1991–1995 până la 183 în 2006–2010 (figura 11).

Impresionează și geografia participării colaboratorilor Universității la foruri științifice internaționale peste hotarele republicii. Deja în primii 5 ani de la proclamarea independenței (1991–1995), aceștia au prezentat rezultatele cercetărilor științifice la diferite întruniri științifice în peste 20 de țări: SUA, Franța, România, Germania, Spania, Italia, Olanda, Canada, Austria, Belgia, Bulgaria, Cehia, Grecia, Turcia, Polonia, Portugalia, Israel, Ungaria, Rusia, Ucraina, Belarus, Uzbekistan. Această deschidere a hotarelor

pentru cercetătorii moldoveni, inclusiv pentru colaboratorii USMF „Nicolae Testemițanu”, în anii ce urmează devine tot mai semnificativă. De exemplu, în 2006–2010 perioadă de timp echivalentă primei (1991–1995), colaboratorii Universității au prezentat rapoarte științifice la diverse foruri științifice deja în 48 de țări ale lumii.

Tot în această perioadă s-a lărgit mult și geografia colaborărilor USMF „Nicolae Testemițanu” cu centrele universitare și de cercetare din toată lumea. La ora actuală, catedrele și laboratoarele științifice din Universitate întrețin relații de colaborare cu circa 85 de centre universitare și științifice din 18 țări ale lumii.

Figura 9. Trofeul OMPI înmănat USMF „Nicolae Testemițanu” în anul 2005.

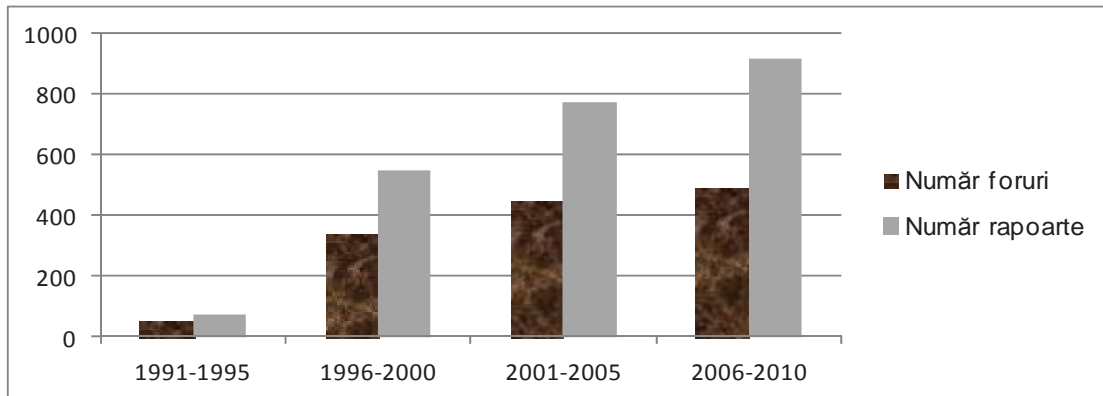

Figura 10. Numărul de foruri științifice internaționale cu participarea colaboratorilor USMF „Nicolae Testemițanu” pe parcursul anilor 1991–2010 și numărul rapoartelor prezentate.

An de an sporește și numărul de colaboratori ai Universității care desfășoară stagieri de cercetare sau perfecționare în diverse centre științifice și universitare din lume. De exemplu, în perioada 2001–2005 asemenea stagieri în străinătate, cu termene de la o lună până la un an, au avut 136 de persoane, iar în 2006–2010 – 180 de colaboratori ai Universității s-au bucurat de burse de cercetare și de perfecționare peste hotare.

O problemă de importanță primordială pentru Universitate, în perioada de tranziție, a fost menținerea potențialului științifico-didactic. Pregătirea rezervelor de cadre în acești ani a decurs, tradițional, prin doctorantură și postdoctorantură, iar începând cu anul 1996 – și prin masterat, ca formă nouă de pregătire a rezervelor de cadre în științele fundamentale. În total, pe parcursul a 20 de ani (1991–2011), în doctorantură au fost admise 1118 persoane.

O particularitate a acestei activități, începând cu anul 1991, este pregătirea cadrelor prin doctorantură cu destinație specială în România. Pe parcursul anilor 1991–2000, în doctorantură, cu destinație specială în

centrele universitare din România au fost trimise 143 de persoane. Din anul 2001 această formă de pregătire a doctoranzilor, cu regret, este întreruptă.

O altă particularitate a acestei activități de pregătire a doctoranzilor, care apare pe parcursul anilor de independență, este instruirea prin doctorat a cetățenilor străini. Începând cu anul 1996 până în prezent, în USMF „Nicolae Testemițanu” au fost admiși în doctorantură 87 de cetățeni străini, inclusiv 29 din România și 58 din alte țări (Siria, Israel, Yemen, Sudan, Iordania, Liban etc.). Au absolvit doctorantura 844 de persoane, inclusiv 46 de cetățeni străini. Au susținut tezele de doctor în științe 578 persoane, inclusiv 27 – cetățeni străini. Totodată, 105 colaboratori ai Universității în această perioadă au susținut teza de doctor habilitat în medicină.

Menționăm și faptul că circa 95% din cele 465 de doctorate susținute pe parcursul anilor 1991–2005 au fost susținute în consiliile științifice naționale, create pentru prima dată în Republica Moldova în anul 1993 în legătură cu înființarea Comisiei Superioare de Atestare a Republicii Moldova (1992), azi Consi-

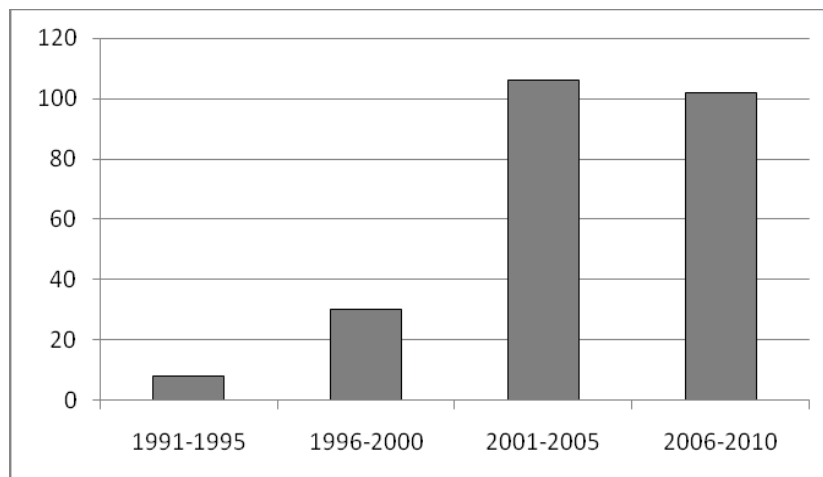

Figura 11. Numărul de foruri științifice internaționale, organizate de colaboratorii USMF „Nicolae Testemițanu” pe parcursul anilor 1991–2010.

liul Național pentru Acreditare și Atestare a Republicii Moldova.

La început (a. 1993), în USMF „Nicolae Testemițanu” au fost deschise, de către CSA a RM, 4 consilii științifice specializate de susținere a doctoratelor: DH 14.92.05 – Medicina preventivă (președinte – V. Prisacari); DH 14.92.06 – profil Medico-biologic (președinte – V. Ghicavâi); DH 14.93.32 – Medicina internă (președinte – Zinaida Anestiadi); DH 14.93.33 – Medicina chirurgicală (președinte – E. Maloman). În anul 1998 a fost deschis cel de al 5-lea Consiliu științific specializat DH 15.99.62. – Farmacie (președinte – V. Procopișin).

Din anul 2004, conform noului „Regulament cu privire la funcționarea consiliilor științifice specializate și conferirea gradelor științifice”, în USMF „Nicolae Testemițanu” au fost deschise 17 consilii, iar în anul 2008 – 13 consilii științifice specializate în susținerea doctoratelor în medicină, consilii științifice naționale, care au jucat și joacă în continuare un rol important în evaluarea și menținerea potențialului științific în Universitate.

Rezumat

În articol sunt prezentate date cu privire la evoluția activității de cercetare științifică în cei 20 de ani de la proclamarea independenței Republicii Moldova pe modelul Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Tes-

temițanu”. Datele prezentate reflectă schimbările pozitive ce au avut loc în diverse aspecte ale cercetării științifice, cum ar fi activitatea editorială, inovațională, participarea la forumuri științifice și expoziții internaționale, colaborarea internațională, pregătirea rezervelor de cadre științifice naționale.

Summary

This article presents the data of the scientific research model of the State University of Medicine and Pharmacy “Nicolae Testemitanu” implemented during the 20 years, after the Republic of Moldova’s proclamation of the independence. The presented data reflect the positive changes that occurred in diverse aspects of the scientific research such as publishing and innovation; participation at the scientific forums and exhibitions; international cooperation, training of the national scientific reserve staff.

Резюме

В статье представлены данные о развитии научных исследований в течение 20 лет со дня провозглашения независимости Республики Молдова на примере Государственного Университета Медицины и Фармации им. Николая Тестемицану. Представленные данные отражают позитивные изменения происшедшие в таких научных направлениях, как издательская и инновационная деятельность, участие в международных научных форумах и выставках, международное сотрудничество, подготовка резерва национальных научных кадров.